

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN
ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

HUNGARIAN SCIENCE ABROAD
PRESIDENTIAL COMMITTEE

Tisztelt Olvasóink!

Gazdag híryannyal köszöntött be az ősz. Tudományos teljesítményeikért számos díjat kaptak kutatótársaink.

Megszaporodott a kiadványok és az előadások, konferenciák száma, köztük örömteli módon azoké, amelyek a résztvevők személyes jelenlétével zajlottak le.

Örömmel adunk hírt Magyarország Nemzeti Atlasza Társadalom kötetének megjelenéséről, melynek magyar és angol nyelvű nyomtatott és interaktív változatát egyszerre tárhattuk a szakmai és az érdeklődő közönség elé.

Kocsis Károly elnök

ELISMERÉSEK, DÍJAK

A **Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét** kapta **Vencser László** teológus, a Gyulafehérvári Hittudományi Főiskola korábbi rektorhelyettese, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem tanára. [Bővebben:](#)

Jedlik Ányos-díjat kapott **Popély Gyula** felvidéki történész professzor, a Károli Gáspár Református Egyetem korábbi rektorhelyettese és **Albert Sándor** gépészmérnök professzor, a Selye János Egyetem korábbi rektora, az MTA köztestületének külső tagja. [Bővebben:](#)

Keio Orvosi Tudományos Díjat kapott **Karikó Katalin** biokémikus, a mainzi BioNTech alelnöke, a Pennsylvaniai Egyetem docense. A Francia Tudományos Akadémia legnagyobb elismerését, a **Grande Médaille** kitüntetést is ő kapta meg. [Bővebben:](#)
[Bővebben:](#)

Karikó Katalin biokémikusnak ítelték a 2022. évi **Paul Ehrlich és Ludwig**

Darmstaedler-díjat, illetve a **Paul Janssen-díjat** is. [Bővebben:](#)
[Bővebben:](#)

Az idei **Bolyai-díjat** szintén **Karikó Katalin** biokémikus érdemelte ki. Neki ítelték meg az „amerikai Nobel-díjnak” nevezett **Lasker-díjat** is. [Bővebben:](#)
[Bővebben:](#)

Karikó Katalin megkapja az **UNESCO és a L'Oréal** nők számára létrehozott **nemzetközi tudományos díjat** is. [Bővebben:](#)

Doctor Honoris Causa címet kapott a Babeş–Bolyai Tudományegyetemtől **Romsics Ignác** történész, az Eszterházy Károly Egyetem professzora, akadémikus, valamint megkapta a **Székelyföld-díjat** is. [Bővebben:](#)
[Bővebben:](#)

Lőrincz Csaba-díjat kapott **Kiss Tamás** szociológus, a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet vezető kutatója, az MTA köztestületének külső tagja. [Bővebben:](#)

3. oldal

Herman Ottó-érmét kapott **Tonk Szende** biokémikus, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Bugát Pál–Szentágothai János-émlékérmét kapott **Kohut Erzsébet** biológus, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanszékvezető tanára, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Bonis Bona-díjat kapott a kárpátaljai **Momentum Doctorandus** szervezet.

[Bővebben:](#)

13 oktató kapta meg a **Selye János Egyetem rektori díját**.

[Bővebben:](#)

Tomcsányi Hűségdíjat kapott **Molnár József** geográfus, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanszékvezető docense, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Docensi címet szerzett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola három oktatója: **Bárány Erzsébet** nyelvész és az MTA köztestületének külső tagjai: **Váradi Natália** történész és **Gönczy Sándor** geográfus.

[Bővebben:](#)

Fölkerült a világhálóra az **MTA romániai testületi és köztestületi tagjainak jelentős publikációit** összesítő harmadik negyedévi szemle. [Bővebben:](#)

KUTATÁSOK

A Babeş–Bolyai Tudományegyetem **Inspire projektjéről** olvashatnak a világhálón, amely az Alzheimer-kórt is segíthet fölismerni. [Bővebben:](#)

Feltárták az ipolysági zsidó temetőket, és az adatokat hozzáférhetővé tették a Honti Múzeum munkatársai. [Bővebben:](#)

SZERVEZETI HÍREK

A kolozsvári **Babeş–Bolyai Tudományegyetem** ismét **kiváló helyeken** szerepel a **Times Higher Education**

4. oldal

(THE) szakterületenkénti nemzetközi rangsorában. [Bővebben:](#)

Sepsiszentgyörgyön **felsőfokú képző-művészeti képzést** indít a *Sapientia* Erdélyi

Magyar Tudományegyetem együttműködésben a Pécsi Tudományegyetemmel.

[Bővebben:](#)

PUBLIKÁCIÓK

Megjelentek **Magyarország Nemzeti Atlaszának Társadalom**, illetve angol nyelvű *Society* című új

nyomtatott kötetei és interaktív, digitális változatuk (e-MNA) is. Főszerkesztő: Kocsis Károly.

[Bővebben:](#)

Beregszászban jelent meg **Gazdag Vilmos Magyar-ukrán nyelvészeti szakszótár** című kötete.

[Bővebben:](#)

Megjelentek a Kriterion Könyvkiadó új kötetei:

Király István: Egy ifjúkommunista a damaszkuszi úton.

[Bővebben:](#)

Nagy József: Békeévek Mars árnyékában. A Székely Határvédelmi Erők története (1940-1944).

[Bővebben:](#)

Megjelentek az Erdélyi

Múzeum-Egyesület kiadójának új kötetei:

Erdélyi okmánytár V.

Szerkesztette **Hegyi Géza és W. Kovács András**, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Előadások A Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában. Certamen 8.

Szerkesztette **Egyed Emese**, az MTA köztestületének külső tagja et al.

[Bővebben:](#)

Harangus Katalin–Kakucs András (az MTA köztestületének külső tagjai): **Valószínűség-számítás és statisztika a mérnöki gyakorlatban.**

[Bővebben:](#)

Benő Eszter: A műfordítás poétikája. Dóczy Lajos kultúrákövetítő szerepe.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Okos Márton Erdélyi lengyel emlékhelyek, történetek** című kötete.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Gy. Dávid Gyula Adalékok a bonchidai Bánffy-kastély építéstörténetéhez** című monográfiája.

[Bővebben:](#)

Megjelent **Kósa Ferenc et al. Kószvár madarainak atlasza** című kötete.

[Bővebben:](#)

Nagyváradon jelent meg **Pálfi József Sulyok István, akinek volt világhíres Királyhágó-mellékről** című kismonográfiája.

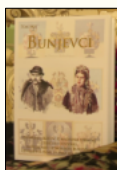
A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Budapesten jelent meg az **Édes Imrém! Lelkem, Márikóm!** Gróf Mikó Imre és felesége, Rhédey Mária grófnő leveleskönyve 1848-1849-ből című kötet.

Szerkesztette **Somogyi Gréta**. [Bővebben:](#)

Megjelent a bunjevácokról szóló, magyar nyelven megjelent szakirodalom gyűjteményes, szerbre lefordított kötete **Bunjevci** címmel.

[Bővebben:](#)

Zentán jelent meg **Molnár Tibor In nomine Domini!** A Kalocsai Érseki Szentszék által egyháziilag holtá nyilvánított első

világháborús bácskai katonák adattára című kötete.

[Bővebben:](#)

Megjelent és elolvasható a világhálón a **Magyar Tudomány szeptemberi** száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent és letölthető a világhálóról a **REGIO**. Kisebbség. Kultúra. Politika. Társadalom folyóirat idei **2.** száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent a **Fórum Társadalomtudományi Szemle** idei **3.** száma. Főszerkesztő: **Csanda Gábor**.

[Bővebben:](#)

Megjelent a **Korunk októberi** tematikus száma **Utazó bűnügyek** címmel. Szerkesztette **Kálai Sándor** és **Keszeg Anna**, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

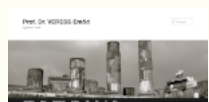

Losoncz Alpár vajdasági akadémikus **Egy kommunista filozófus halálára** című tanulmá-

6. oldal

nyát olvashatják el a világhálón. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Tízéves a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem jogászképzése: mérleg és jövőkép címmel

jelent meg és elolvasható a világhálón **Veress Emőd** tanulmánya. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

The economic effects of the territoriality principle: Evidence from Transylvania, Romania címmel jelent meg

Csata Zsombor (az MTA köztestületének külső tagja) és szerzőtársai tanulmánya a Language Problems and Language Planning folyóirat idei második számában.

[Bővebben:](#)

A kárpátaljai **Momentum Doctorandus** és a **Scientia Denique** tudományos

folyóirat által elindított podcastnak, az **IQoolnak** az **első két adását** meghallgathatják a világhálón a természet- és környezetvédelmi perspektívákról, a fenntartható fejlődésről, a körforgásos gazdaságról, illetve a tudomány és az áltudomány közötti különbségről.

[Bővebben:](#)

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak el a világhálón **Suli Endre** szabadkai származású

matematikussal, az Oxfordi Egyetem Matematikai Intézetének igazgatóhelyettesével, a Brit Királyi Természettudományos Társaság tagjával.

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak el a világhálón **Cserniczkó István** nyelvessel, a II. Rákóczi Ferenc

Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorával, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának tagjával.

[Bővebben:](#)

A matematikaoktatásról olvashatnak el **interjút** a világhálón **András Szilárd** matematikussal,

az Babeş–Bolyai Tudományegyetem intézetigazgató docensével.

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak el a világhálón **Ilana Rosen** magyar származású irodalomtörténész-szel, a Ben-Gurion University of the Negev professzorával, az Amerikai Magyar Tanárok Szövetsége tagjával.

[Bővebben:](#)

7. oldal

Interjút olvashatnak el a világhálón **Oláh László** részecskefizikussal, a Tokiói Egyetem

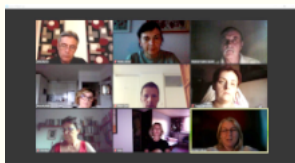
Földrengéskutató Intézetének tudományos munkatársával. [Bővebben:](#)

Beszámolót olvashatnak el a világhálón a **Selye János Egyetem** szeptember elején megrendezett

XIII. Nemzetközi Tudományos Konferenciájáról. [Bővebben:](#)

RENDEZVÉNYEK

Szeptember közepén a **magyar–magyar szótár és adatbázis fejlesztéséről** és

feladatairól tanácskoztak a **Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat** Kárpát-medencei régióinak munkatársai.

[Bővebben:](#)

Szeptember 16-án rendezték meg Kolozsváron a **VIII. Erdélyi Magyar Vendéglátás és Turizmus Konferenciát.**

[Bővebben:](#)

Szeptember 17-én Alsósztrégován tartott előadást **Az ember tragédiája szerzőjének életéről,** munkásságáról **Praznovszky**

Mihály irodalomtörténész, Madách-kutató, a Petőfi Irodalmi Múzeum korábbi főigazgatója. [Bővebben:](#)

JOG SZAK

Szeptember 17-én **Munkajog**

a **XXI. században** címmel rendeztek konferenciát Kolozsváron.

[Bővebben:](#)

Szeptember 17-18. között rendezték meg Székelyudvarhelyen a **XXVII. Családdorvosi**

Továbbképző Konferenciát.

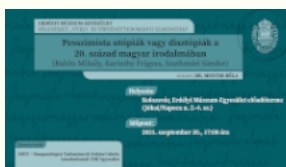
[Bővebben:](#)

Szeptember 18-19. között Komáromban tartotta meg **évi rendes történelmi konferenciáját** a

Honismereti Szövetség, javarészt felvidéki témákból készült előadásokkal.

[Bővebben:](#)

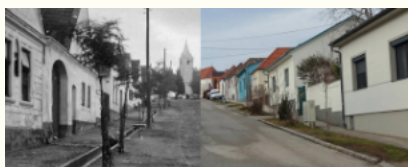

Pesszimista utópiák vagy disztópiák a 20. század magyar irodalmában (Babits

Mihály, Karinthy Frigyes, Szathmári Sándor) címmel tartott előadást szeptember 20-án Kolozsváron **Mester Béla** filozófiatörténész, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont tudományos főmunkatársa.

[Bővebben:](#)

8. oldal

A birodalom utáni rendezéshez vezető út: a ma-

gyar-osztrák határvidék az első világháború után címmel rendeztek nemzetközi tanácskozást szeptember 22-24. között Bécsben. [Bővebben:](#)

Szeptember 23-25. között rendezte

meg **5. konferenciáját** Washingtonban, illetve online módon az **Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága**, amelyen **The Society of the Carpathian Basin in Maps** címmel előadást tartott **Kocsis Károly** geográfus akadémikus, az ELKH CSFK Földrajztudományi Intézetének igazgatója, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke. [Bővebben:](#)

Szeptember 24-én rendezték

meg Kolozsváron a **II. Bűnügytörténeti Konferenciát**. [Bővebben:](#)

Külhoni magyar kutatók részvételével rendezték meg Budapesten szeptember 24-25-én a 2. ENTAN konferenciát

Non-Territorial Autonomy as an Instrument for Effective Participation of Minorities címmel. [Bővebben:](#)

Külhoni magyar kutatók részvételével, előadásaival rendezték meg szeptember

25-én Debrecenben az **I. Kárpát-medencei Zenetudományi Konferenciát**.

[Bővebben:](#)

Ausztriai magyartanárok számára tartottak

továbbképzést szeptember 25-én a Bécsi Egyetem Finnugor Tanszékén.

[Bővebben:](#)

Autonóm volt-e a népi kultúra? Az intézmények és a népi kultúra viszonya címmel tartott

előadást Szekszárdon szeptember 30-án **Keszeg Vilmos** néprajzkutató, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem professzora, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának tagja.

[Bővebben:](#)

Október 1-jén rendezték meg Kolozsváron a **Finkey 150 emlékkonferenciát**.

[Bővebben:](#)

9. oldal

Október 1-jén Szepsiben tartott előadást **Simon Attila** történész, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója, a Selye János Egyetem docense, az MTA külső tagja **1919 – államfordulat a Felvidéken** címmel.

[Bővebben:](#)

Október 7-én **jubileumi konferenciát** rendeztek Nagyváradon **a romániai magyar nyelvű képzés elindulásának 25. évfordulója** alkalmából, amelyen előadást tartott **Kocsis Károly** geográfus, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke **A Kárpát-medence társadalma** címmel Magyarország Nemzeti Atlasza új, Társadalom kötetének bemutatásával.

[Bővebben:](#)

Október 8-10-én rendezték meg Zilahon a XXVII. **Orvostovábbképzőt A koronavírus árnyékában** címmel.

[Bővebben:](#)

Szeptember 30-án rendezték meg Komáromban a XXV. **Mérőföldkövek konferenciát.**

[Bővebben:](#)

Kerekasztal-beszélgetést rendeztek október elsején a Szlovén Szlavisztikai Kongresszus keretében, melynek egyik előadását **Rudaš Jutka** irodalomtörténész, a Maribori Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének vezetője, az MTA köztestületének külső tagja tartotta **A magyar próza fejlődése az 1960-as évektől napjainkig** címmel.

[Bővebben:](#)

Október 1-2. között rendezte meg az Erdélyi Múzeum-Egyesület az **Egészség, betegség és gyógyítás a régi Kolozsvárott** (Kolozsvár egészségügy-története a 19. század végéig) elnevezésű nemzetközi videokonferenciát.

[Bővebben:](#)

Október 3-án Bécsben tartott előadást **Tompa Andrea** színháztörténész, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem oktatója **Történelem és irodalom – egy kapcsolódás keresése** címmel.

[Bővebben:](#)

Október 4-én Sepsiszentgyörgyön tartott előadást **Romsics Ignác** történész, az Eszterházy

10. oldal

Károly Egyetem professzora, akadémikus ***Trianon másodsor.*** Az 1947-es párizsi békeszerződés címmel.

[Bővebben:](#)

Október 7-én tartotta meg székfoglaló előadását Budapesten ***Simon Attila*** történész,

a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója, a Selye János Egyetem tanszékvezető docense, az MTA külső tagja ***Talán importáljuk Benešt?*** Két magyar világ találkozása 1938-ban címmel.

[Bővebben:](#)

Október 8-án ***osztrák–magyar workshopot***

rendeztek Bécsben ***Transzformáció a globalizáció által Közép-Európában*** címmel, melynek egyik társszervezője az MTA volt.

[Bővebben:](#)

Az anyagtudomány az interdiszciplináris kutatások fókuszában címmel tartott

online előadást október 8-án ***Bitay Enikő*** anyagmérnök, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense, az Erdélyi Múzeum-Egyesület főtitkára, az MTA külső tagja.

[Bővebben:](#)

Új egyensúly. 30 év – múlt és jövő címmel rendezték meg Csíkszere-dában október 8-10. között a XXX. ***Közgazdász Vándorgyűlést.***

[Bővebben:](#)

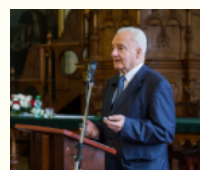

Október 13-án ***Egy település társadalmi rétegei, etnikai közösségei és törzsvendégei.***

Szabadka vendéglátóhelyei a 19. század harmadik harmadában címmel tartott előadást ***Papp Árpád*** etnológus, muzeológus, a Szabadkai Városi Múzeum kutatója, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

90. születésnapját ünnepelte ***Uray Zoltán*** sugárbiológus, főkutató, az MTA külső tagja.

[Bővebben:](#)

86 éves korában ***elhunyt Varga Zoltán*** filológus, a szabadkai Pedagógiai Akadémia volt igazgatója, az Újvidéki Egyetem korábbi rektorhelyettese.

[Bővebben:](#)

A ***20 éves Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemet*** ünnepelték Csíkszere-dában.

[Bővebben:](#)

11. oldal

20 éves a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat. [Bővebben:](#)

Az **Újvidéki Egyetem szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara** idén ünnepli **fennállásának 15.**, illetve a szabadkai tanítóképzés 150. évfordulóját.

[Bővebben:](#)

Születésének tavalyi, 250. évfordulója alkalmából **emléktáblát avattak Magda Pál** statisztikus, geográfus akadémikus tiszteletére.

[Bővebben:](#)

Születésének 150. évfordulója alkalmából Dunaszerdahelyen **szobrot avattak Szladits Károly** jogtudós, a Budapesti Tudományegyetem professzora, akadémikus tiszteletére.

[Bővebben:](#)

Szobrot avattak szülővárosában, a felvidéki Léván **Kittenberger Kálmán** zoológus, Afrika-kutató tiszteletére.

[Bővebben:](#)

Szobrot és emléparkot avattak föl a Maros megyei Szentgericén **Jakab Elek** történész,

művelődéstörténész akadémikus **emlékére**. Az ünnepségen részt vett **Morvai Tünde** politológus, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának osztályvezetője.

[Bővebben:](#)

Emléktáblát avattak Manchesterben **Lajtha László György** orvosnak, a manchesteri egyetem kísérleti onkológia professzorának tiszteletére.

[Bővebben:](#)

ÉVFORDULÓK, TUDOMÁNYTÖRTÉNET

Nagyváradon született 180 éve **Mocsáry Sándor zoológus**, entomológus, a Magyar Nemzeti Múzeum osztályigazgatója, akadémikus.

[Bővebben:](#)

A felvidéki Kisgaramban született szintén 180 évvel ezelőtt **Szécsi Zsigmond erdőmérnök**, a selmecbányai akadémia tanszékvezető tanára.

[Bővebben:](#)

Az erdélyi Brádon született 155 évvel ezelőtt **Söpkéz Sándor gépészmérnök** professzor, a Műegyetem rektora.

[Bővebben:](#)

12. oldal

A felvidéki Léván született
140 esztendeje **Kittenberger
Kálmán zoológus**,
Afrika-kutató. [Bővebben:](#)

135 évvel ezelőtt született
Verzár Frigyes orvos,
fiziológus, a Bázeli Egyetem
Élettani Intézetének vezetője,
akadémikus. [Bővebben:](#)

130 éve született az erdélyi
Tordán **Tulogdi János
geográfus**, a Bolyai
Tudományegyetem tanszék-
vezető professzora. [Bővebben:](#)

Nagyenyeden született 115 éve
Novák István gyógyszerész
professzor, a Szegedi
Orvostudományi Egyetem
dékánja, rektorhelyettese. [Bővebben:](#)

A felvidéki Vicsápapátiban
született 110 éve **Radnót
Magda szemészorvos**,
a budapesti I. sz. Szemkliniká
professzora, akadémikus. [Bővebben:](#)

FELHÍVÁSOK

Megjelent az **MTA Domus-ösztöndíjprogramjának őszi kiírása**.
A pályázási határidő: október 29.
[Bővebben:](#)

Az **MTA** pályázatot hirdet
**külföldön élő kutatók
meghívására magyarországi
kutatásra**.

A pályázási határidő: október 22.

[Bővebben:](#)

Megjelentek a **Délvidékért Kiss
Alapítvány őszi felhívásai**.

A pályázási határidő: október 27.

[Bővebben:](#)

Új előadás-sorozatot indít
az **MTA Kolozsvári
Akadémiai Bizottsága**
Artes Liberales címmel.

[Bővebben:](#)

Hodinka Antal
Nyelvészeti Kutatóközpont

November 4-5-én
rendezi meg online
módon a 21. **Élőnyelvi Konferenciát**
a kárpátaljai Hodinka Antal Nyelvészeti
Kutatóközpont.

[Bővebben:](#)

Az **MTA Kolozsvári
Akadémiai Bizottsága**

november 11-12-én

konferenciát rendez a **Magyar
Tudomány Ünnepe** alkalmából.

[Bővebben:](#)

Az **Amerikai
Magyar Tanárok
Szövetsége** évi
rendes, a sorban

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

13. oldal

46. konferenciáját 2022. április 7-9.
között rendez meg Hamdenben (Connecticut)
Hungarian Studies in the Covid-19
World címmel.

A jelentkezési határidő: január 10.

[Bővebben:](#)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

14. oldal

Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság hírlevele

2021/10. szám

Felelős kiadó: Kocsis Károly elnök

Szerkesztő: Kálóczy Katalin

1112 Budapest, Budaörsi út 45.

mtkhirlevel@titkarsag.mta.hu

A hírlevél korábbi számai megtekinthetők
az MTA [honlapján](#).

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

Maliga Pál

(Budapest, 1946. február 23.)

*a Magyar Tudományos Akadémia
külső tagja*

Pál Maliga was born in Budapest on February 23, 1946. His father, Dr. Pál Maliga Sr., was a well-known plant-breeder and the reason he became interested in plants at an early age. He entered Eötvös Loránd University in 1964 where he graduated with an MS degree in Genetics and Microbiology in 1969. After graduation, up until 1982, Dr. Maliga held appointments at the Biological Research Center, Hungarian Academy of Sciences in Szeged, where his research group pioneered mutant isolation, organelle transfer and genetic recombination of organellar genomes in cultured tobacco cells. He received a university doctoral degree from the József Attila University, Szeged in 1972. From 1973-74, he spent a year in the Max Planck Institute for

Maliga Pál 1946. február 23-án született Budapesten. Édesapja, id. Maliga Pál ismert növénynevelő volt, így már gyermekkorában érdeklődni kezdett a növények iránt. 1964–69 között az Eötvös Loránd Tudományegyetemen folytatta tanulmányait, ahol 1969-ben kapott MS diplomát genetikus mikrobiológusként. Ezt követően az MTA Biológiai Kutatóközpontjának Genetikai Intézetében kezdett dolgozni. 1982-ig dolgozott itt különféle beosztásokban, kutatócsoportja úttörő munkát végzett a mutáns izoláció, az organelle transzfer és az organellelis genomok genetikai rekombinációjának területén dohánysejttenyésztésekben. A szegedi József Attila Tudományegyetemen szerzett egyetemi doktori fokozatot 1972-ben. 1973–74-ben az ENSZ

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

16. oldal

Biology in Tübingen, supported by a United Nations Developmental Program Fellowship Award. He worked in Prof. George Melchers's laboratory where he studied protoplast isolation and fusion. In 1975, he received a "Candidate of Biological Sciences" degree, a certification issued by a committee of scientists of the Hungarian Academy of Sciences. Dr. Maliga spent the year of 1982 at Washington University, St. Louis, MO. From 1983-1989, he served as a Research Director for Advanced Genetic Sciences, a biotech start-up in Manhattan, Kansas and Oakland, California. In 1988, he was invited to join the faculty of Rutgers, The State University of New Jersey, as a Full Professor. Since then, he has held dual appointments as Professor / Distinguished Professor in the Department of Plant Biology and Director of the Plastid Molecular Genetics Laboratory at the Waksman Institute of Microbiology. Since joining Rutgers, his research group has developed methods for the stable transformation of land plant chloroplast genomes. Chloroplast genome engineering has led to an explosion of research concerning the chloroplast genome's role in photosynthesis, functional analysis of plastid genes by reverse genetics, and mechanisms of plastid gene regulation. His current research interests are development of efficient protocols for plastid transformation in Arabidopsis

Fejlesztési Programjának ösztöndíjasaként egy évet töltött a tübingeni Max Planck Fejlődésbiológiai Kutatóintézetében. George Melchersszel dolgozott, protoplaszt izolációt és fúziót tanulmányozott. 1975-ben az MTA biológiai tudományok kandidátusa lett.

1982-ben egy évet töltött St. Louis-ban, a Washington Egyetemen. 1983 és 1988 között kutatási igazgatóként dolgozott az Advanced Genetic Sciences-nél, egy új biotechnológiai start-up cégnél. A cég Manhattanben (Kansas) és Oaklandban (Kalifornia) tevékenykedett. 1988-ban elfogadta a Rutgers New Jersey Állami Egyetem meghívását, ahol azóta is professzorként – jelenleg a növénybiológia címzetes professzoraként – dolgozik a Növénybiológiai Tanszéken és a Plastid Molecularis Genetikai Laboratórium Igazgatójaként a Waksman Mikrobiológiai Intézetben.

A Rutgers egyetemen kutatócsoportja módszereket dolgozott ki a szárazföldi növények kloroplasztisz genomjainak transzformációjára. A kloroplasztisz genom transzformációja forradalmasította a fotoszintézis-kutatást és lehetővé tette a kloroplasztisz génműködés és -szabályozás vizsgálatát kísérleti módszerekkel. Kutatásai jelenleg a hatékony plasztid transzformációs módszerek kidolgozására összpontosítanak az Arabidopsis thaliana modell növényben. A kutatás része a kloroplasztisz genomok Agrobacterium által

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

17. oldal

thaliana. One approach is reengineering *Agrobacterium* for DNA delivery to chloroplasts, so that chloroplast transformation can be achieved by the floral dip protocol. He is also working on the expression of orally bioavailable recombinant proteins in tobacco and lettuce chloroplasts.

He is author/co-author of nearly 300 publications. He is co-editor of the *Methods in Plant Molecular Biology: A Laboratory Course Manual*, Published by the Cold Spring Harbour Laboratory Press in 1995. He also edited *Chloroplast Biotechnology, Methods and Protocols*, published in the *Methods in Molecular Biology* series (vol. 1132 in 2014 and vol. 2317 in 2014) by Humana Press, the most authoritative collection of methods in his field. In addition, he is the principal inventor on more than 25 patents covering all aspects of chloroplast biotechnology. He was Chair of the Plant Cell and Tissue Culture Gordon Research Conference (1995) and is the Founding Chair of the Chloroplast Biotechnology Gordon Research Conference (2015). He is the recipient of the Thomas Alva Edison Patent Award, from The Research and Development Council of New Jersey (1999) and was elected Inventor of the Year by The New Jersey Inventors Hall of Fame (2011). His seminal contributions to basic science and creating the field of chloroplast biotechnology was recognized

közvetített transzformációja is, amit a virágok *Agrobacterium* tenyészetbe történő mártásával szeretnének elérni. Ezen kívül még foglalkoznak a táplálékban adagolható bioaktív fehérjék termelésével dohány és saláta kloroplasztiszokban.

Közel 300 publikáció – köztük a *Methods in Plant Biology*, a *Laboratory Course Manual Cold Spring Harbour Laboratory Press* (1995) kézikönyv – társszerkesztője. Szerkesztője a Humana Press kiadásában megjelent *Methods in Molecular Biology* sorozatban szereplő *Chloroplast Biotechnology, Methods and Protocols* (vol. 1132 in 2014 and vol. 2217 in 2014) köteteknek, a terület legtekintélyesebb módszertani gyűjteményének. Több mint 25 találmánya szabadalmi védetség alatt áll, melyek lefedik a kloroplasztisz biotechnológia minden területét. Elnöke volt a Növényi Szövet- és Sejttenyésztési Gordon Konferenciának (1995), és alapító elnöke a Kloroplasztisz Biotechnológiai Gordon Kutató Konferenciának (2015). 1999-ben elnyerte a New Jersey Kutatásfejlesztési Tanács Thomas Alva Edison Szabadalmi Díját. 2011-ben az Év Feltalálójává választotta a New Jersey Inventors Hall of Fame. A kloroplasztisz biotechnológia területének megalkotásában elért eredményeiért 2016-ban megkapta az Amerikai Növénybiológusok Egyesületének Lawrence Bogorad Növénybiológiai Kiválósági Díját, és az Amerikai Társaság

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

18. oldal

by the Lawrence Bogorad Award for Excellence in Plant Biology, American Society of Plant Biologists (2016), and his election Fellow of The American Association for the Advancement of Science (AAAS) (2016).

In 2006 he became Doctor Honoris Causa of the University of Debrecen. He was one of the initiators of the Plant Biotechnology Program of the Faculty of Agricultural and Food Sciences and promoted a molecular farming research project at the Genomnanotech Knowledge Center. Between 2006 and 2013, Dr. Maliga also collaborated with researchers at the Agricultural Biotechnology Center, Godollo, in the area of chloroplast engineering in alfalfa and rice. The collaboration yielded joint publications, and researcher visits from Godollo to Rutgers University.

In 2001, he was elected as an external member of the Hungarian Academy of Sciences in the Section of Agricultural Sciences. He presented his inaugural lecture “Kloroplasztisz génműködés törvényeinek feltárása transzgénikus módszerekkel és alkalmazásuk a mindennapi életben” (“Transplastomic Approaches to Uncover the Rules of Chloroplast Gene Function and Applications in Biotechnology”) on March 20, 2002.

a Tudomány Haladásáért (AAAS) tagjává választották.

2006-ban doctor honoris causa lett a Debreceni Egyetemen. Oroszlánrészt vállalt a Mezőgazdaságtudományi Kar növény-biotechnológiai programjának kialakításában. Neki köszönhető, hogy a Genomnanotech Tudásközpontban elkezdődhetett a molekulár farming kutatási projekt. 2006 és 2013 között Maliga professzor együttműködött a gödöllői Mezőgazdasági Biotechnológiai Központ kutatóival is a lucerna és a rizs kloroplasztisz genom módosításával kapcsolatos kutatások területén. Az együttműködés eredményeként közös publikációk jelentek meg, és a gödöllői egyetem több kutatója jutott el a Rutgers Egyetemre.

2001-ben a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották a Mezőgazdasági Tudományok Osztályában. Székfoglaló előadását 2002. március 20-án tartotta Kloroplasztisz génműködés törvényeinek feltárása transzgénikus módszerekkel és alkalmazásuk a mindennapi életben címmel.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

19. oldal

We asked three questions to Professor Pal Maliga. The questions and his short answers follow.

1. Hungary is very proud of its „grey matter”, the scientific performance is considered one of the country’s most important results. How important do you think Hungary is in the scientific world of the 21st century?

Pal Maliga: Hungarian science has traditional strengths and should continue to adopt novel technologies and follow international trends to maintain its high standards. I think there is a missed opportunity for Hungarian science caused by opposition to genetic engineering. The first transgenic corn commercially sold in the United States was based on germplasm developed in Szeged. However, this technological edge eroded over time and new methods in crop breeding based on genomics are not widely used in Hungary today. At the cutting edge of science, plant researchers now think in terms of synthetic biology based on the successes of microbial biotechnology to prepare more nourishing food, fine chemicals, and medicines from plants. The goal is to incorporate designs from bacteria and algae into crop plants to, for example, enable plants to generate their own fertilizer and to improve the efficiency of sunlight conversion into biomass. There is also

Három kérdést tettünk föl Maliga Pál professzor úrnak. A kérdéseket és a rövid válaszokat az alábbiakban közöljük.

1. Magyarország nagyon büszke a sűrkeállományára, a tudományos teljesítmény az ország egyik legfontosabb eredményének számít. Hogyan ítéli meg Magyarországnak a 21. századi tudomány világában betöltött szerepét?

Maliga Pál: A magyar tudománynak vannak hagyományosan erős területei, folytatni kell az új technológiák alkalmazását és követni kell a nemzetközi trendeket, így fenntartható a magas színvonal. Úgy vélem, a magyar tudomány elszalasztott egy lehetőséget azzal, hogy szembehelyezkedett a genetikai módosítással. Az Egyesült Államokban elsőként kereskedelmi forgalomba került transzgenikus kukorica alapja egy Szegeden kifejlesztett szülői vonal volt. Ez a technológiai előny azonban idővel eltűnt, és a genomikán alapuló nemesítés új módszereit nem alkalmazzák széles körben Magyarországon. Az élvonalbeli növénykutatók a mikrobiális biotechnológia sikereire alapuló szintetikus biológiát tekintik követendő példának, és célkitűzésük nagyobb tápértékű élelmiszer-növények előállítása, valamint finom vegyszerek és gyógyszerek előállítása növényekben. A mintát a növények átalakítására a baktériumok és algák szolgáltatják, és a cél, hogy a növények megkössék a levegő

interest in producing bioactive molecules in plants that normally require costly purification and cold storage when made in cultured cells and delivered by injection. If expressed in edible plants, such as lettuce, the proteins remain biologically active in dried leaves stored at room temperature and can be delivered orally in capsules. These are exciting projects funded by national agencies and private foundations. I point out whenever I can the opportunity cost that Hungary incurs by not participating in this scientific revolution that aims to create synthetic organisms to benefit society.

2. A great number of excellent Hungarian scientists live and work outside Hungary. What do you think of your national and professional identity with reference to your scientific career?

Pal Maliga: I am a plant molecular biologist, whose success in the United States is built on cell biology research I started in Hungary. I developed the field of chloroplast genome engineering working with a group of bright and dedicated students in the United States. Here I have access to new technologies as they are being developed. In my case, the key technology is biolistic transformation, which I could learn and help to test by stable transformation of plant cells while still in industry. When I switched from

nitrogénjét, szükségtelenné téve a nitrogén műtrágya használatát, vagy hatékonyabbá tegyék a napsütés biomasszává alakítását. Nagy az érdeklődés a gyógyászatban használatos bioaktív fehérjemolekulák növényekben történő előállítására is, ami most tenyésztett humán sejtekben történik. A fehérjéket nagy költséggel tisztítják, alacsony hőmérsékleten tárolják, és injekció formájában adják a betegeknek. Ha a fehérjéket ehető növények kloroplasztjaiban termelnék – például salátában – a fehérjék biológiailag aktívak maradnak, szárított levelekben szobahőmérsékleten tárolhatók, és injekció helyett kapszulába csomagolva adhatók a betegeknek. Ezek ígéretes, nemzeti ügynökségek és magánalapítványok által támogatott kutatások. Amikor csak tehetem, elmondom, hogy miért hátrányos Magyarországnak, ha nem vesz részt ebben a tudományos forradalomban, amely a szintetikus szervezetek létrehozásával szolgálja a társadalom javát.

2. Sok magyar tudós él és dolgozik Magyarországot határain kívül. Milyen összefüggést lát nemzeti/etnikai hovatartozása és tudományos pályafutása között?

Maliga Pál: Növényi molekuláris biológus vagyok, az Egyesült Államokban elért sikereim a Magyarországon megkezdett sejtbiológiai kutatásaimon alapulnak. A kloroplasztisz genom módosításának területén egy csapat kiváló és elkötelezett

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

21. oldal

industry to academia, thanks to Rutgers, I gained access to the gene gun at the time when only large companies did. Ever since I left Hungary, I follow the evolution of Hungarian science and collaborate when I can.

3. We live in a changing world facing problems unknown earlier. Which areas of research can meet the most urgent demands of our days?

Pal Maliga: My main concern is food security. I focus on extending the technology of chloroplast engineering to all crops, particularly maize, wheat, and rice. I am also interested in pharmaceutical applications of chloroplast engineering, such as putting medicine in food.

diákkal dolgoztam az USA-ban. Itt már fejlesztésük során hozzáférhetek az új technológiákhoz. Esetemben a kulcstechnológia a bioliztikus transzformáció, amelyet még az iparban töltött évek alatt ismertem meg, és segítettem kifejleszteni növényi sejtek transzformációjának tesztelésével. Amikor az iparból átkerültem az akadémiai szférába, a génpuska, a Rutgersnek köszönhetően, rögtön rendelkezésemre állt, amit akkor csak a legnagyobb cégek tudtak megengedni maguknak. Amióta csak eljöttem Magyarországról, figyelemmel kísérem a magyar tudomány fejlődését, és ha csak lehet, együttműködöm magyar kollégáimmal.

3. Változó világunkban korábban ismeretlen problémákkal szembesülünk. Véleménye szerint melyik tudományterület kutatásai adhatnak leginkább választ korunk legégetőbb kérdéseire?

Maliga Pál: Szerintem az egyik legfontosabb probléma az élelmiszer-ellátás biztonságának megoldása. Én elsősorban a kloroplasztisz génmódosítás technológiájának kiterjesztésével foglalkozom – főleg a kukorica, búza és rizs génmódosítással kapcsolatos problémáinak megoldása érdekel. A kloroplasztisz módosítás gyógyszeripari alkalmazásait is fontosnak tartom, mint például a gyógyszerek ehető formában történő előállítását, ami lehetővé teszi a biológiailag aktív fehérjék kapszulában történő beadását injekció helyett.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

22. oldal

Contact

Rutgers, The State University of New
Jersey
Waksman Institute of Microbiology
NJ 08854-8020 Piscataway, 190
Frelinghuysen Road
USA
Tel.: +1 848 4455329
Fax: +1 732 4455735
E-mail: maliga@waksman.rutgers.edu;
maliga.pal@gmail.com
Web: [https://www.waksman.rutgers.edu/
maliga](https://www.waksman.rutgers.edu/maliga)

Kapcsolat

Rutgers, The State University of New
Jersey
Waksman Institute of Microbiology
NJ 08854-8020 Piscataway, 190
Frelinghuysen Road
USA
Tel.: +1 848 4455329
Fax: +1 732 4455735
E-mail: maliga@waksman.rutgers.edu;
maliga.pal@gmail.com
Honlap: [https://www.waksman.rutgers.edu/
maliga](https://www.waksman.rutgers.edu/maliga)

